

підході до проблеми розвитку сільського будівництва і вимагає не лише всебічного аналізу та визначення необхідних ресурсів а й побудови моделей та механізмів їх впровадження на державному рівні що буде виступати запорукою сталого розвитку нашої держави.

#### Література:

1. Дубина М., Забаштанський М. Організаційно-економічний інструментарій розвитку житлового фонду в Україні. *Економіка та суспільство*, 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-21> (дата звернення: 28.02.2024).

2. Тульчинська С.О. Функціонування організаційно-економічного механізму інноваційного процесу. Стратегічні пріоритети: [наук.-аналітичний щоквартальний зб. НІСД при Президентові України. 2008. № 1(6). С. 89-95.

3. Хринюк О.С., Дергалюк М.О. Генезис наукової думки щодо поняття «Організаційно-економічний механізм». *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108769> (дата звернення: 28.02.2024).

4. Соколова А.А. Організаційно-економічний механізм функціонування кооперативів в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 9. С. 88-96.

## РОЛЬ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ ТА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

**Соколюк К.Ю.**, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник,

Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України», м. Одеса, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0758-6468>

Використання стратегії імпортозаміщення у міжнародній практиці не є чимось новим. Так, досконало невивченим – є, але є вагомим напрацювання на які варто опиратись при подальших розробках. Зокрема, коли мова йде про формування організаційно-економічного механізму розвитку конкретних імпортозамінних виробництв у воєнний та повоєнний періоді.

Більшість наукових досліджень направлені на вивчення питання щодо використання даної стратегії задля захисту вітчизняних інтересів та сприяння економічному зростанню на фоні підвищення рівня конкурентоздатності на міжнародних ринках [1]. Існує два підходи до визначення поняття імпортозаміщення. З одного боку – розглядають як

заміну постачальників. А з іншого – нарощування власного виробництва товарів відповідної якості, номенклатури та асортименту. Використання даної стратегії, як правило, відбувалось паралельно із політикою протекціонізму.

Політика протекціонізму – це система заходів, що опирається на внутрішньому законі держави і міжнародних актах, які використовуються державою з метою захисту національної економіки країни від іноземної конкуренції, шляхом використання тарифних та нетарифних інструментів [2].

Основні форми політики протекціонізму:

- селективний – такий, що направлений проти окремих країн або товарів;

- галузевий – такий, що провадиться задля захисту окремих галузей, насамперед агропромислового сектору

- колективний – використовується за умов об'єднання окремих країн проти інших, які в дані об'єднання не входять;

- прихований – шляхом використання інституційних обмежень шляхом використання методів внутрішньої економічної політики;

- наступальний – його ще називають агресивний, що орієнтується безпосередньо підтримку національного виробника на зарубіжних ринках;

- неопротекціонізм – використання фінансових, адміністративних, кредитних та інших бар'єри, що ускладнює просування товарів [2].

В сучасному економічному середовищі окремі країни використовують інструменти протекціонізму задля захисту власних економічних інтересів в системі світової торгівлі. Зокрема, яскравим прикладом використання політики протекціонізму є США. У серпні 2022 року президентом США було підписано закон «Про скорочення інфляції», в якому, на думку союзників США є певні прояви протекціонізму. Так як в основу даного закону покладено систему субсидій, що направлені на підтримку стратегічних галузей та сфер економіки. Їй вимоги, щодо отримання їх є досить сприятливими саме для нарощування американського внутрішнього як виробництва так і споживання. Чим більше матеріалів та комплектуючих американського походження використовує виробник, тим вищим буде розмір субсидій. Такі дії уряду птатів викликані наступними причинами [3]:

- наявність у Китаю промислової переваги у світі та прагнення дану ініціативу перехопити;

- загроза залежності в сфері передових технологій;

- руйнування та переналадження логістичних ланцюгів в період пандемії;

- прагнення наростити кількість робочих місць для населення середнього класу;
- проблема забруднення навколишнього середовища, що призводить до кліматичних змін.

Відповідно до досвіду провідних економік світу, вплив зовнішньої торгівлі на економічне зростання відкритих економік є суперечливим. Так як з одного боку, нарощування міжнародної торгівлі – сприяє зміцненню експортно-орієнтованої економіки і це призводить до збільшення валютних надходжень. Проте, з іншого боку - активізація розвитку експорт орієнтованих галузей може в перспективі сприяти перерозподілу фінансових, інвестиційних та трудових ресурсів на користь цих галузей та спричинити вимивання джерел для подальшого розвитку інших сегментів економіки [4]. Тому зі використанням політики протекціонізму, зокрема в кризові періоди (а війна є самим несприятливим чинником для таких стратегічних рішень в сфері державної міжнародної політики) потрібно поєднувати й використання стратегії імпортозаміщення. З обережністю потрібно відноситись до даної політики ще й тому, що закриття економіки для іноземних товаровиробників створить не лише сприятливі умови для розвитку вітчизняних компаній.

Через війну в Україні СОТ було визначено 72 торговельні обмежувальні заходи щодо основних сільськогосподарських товарів: продуктів харчування та кормів – 66 заходів; експорту добрив – 6 заходів. Окремі обмеження були скасовані у жовтні 2022 року й наразі діє 52 обмеження. Із початку війни в Україні також були введені певні заходи задля сприяння імпорту, зокрема це стосувалося продуктів харчування та кормів і добрив (58 заходів). До даних заходів належать: зниження імпортного тарифу, збільшення імпортних квот і запровадження безмитних квот [4].

Аграрний ринок, з точки зору економічної категорії, має специфічні характеристики та потребує особливої підтримки зі сторони держави як у воєнний так і повоєнний періоди. Будучи основою формування продовольчої безпеки, використання стратегій імпортозаміщення на окремих сегментах аграрного ринку та, в окремих випадках, заходів передбачуваних політикою протекціонізму (актуальним у даному випадку є саме селективний протекціонізм, що направлений проти окремих країн та товарів) є актуальними та потребують вивчення з точки зору формування ефективного організаційно-економічного механізму щодо реалізації даних підходів.

Зокрема, виникає необхідність у розробці алгоритму для кожного із товарних ринків аграрного спрямування, так як кожен товар має свої специфічні властивості та потребує, відповідно, окремого підходу.

Політика протекціонізму в поєднанні із імпортозаміщенням мають сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки як у воєнний так і повоєнний періоди. Правильно виставлені пріоритети стимулюватимуть розвиток стратегічно важливих галузей економіки, зокрема, аграрного сектору.

#### Література:

1. Залізніюк В.П. Імпортозаміщення в системі забезпечення продовольчої безпеки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1374>  
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.1.29>

2. Келічавий А.В. Політика протекціонізму як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки країни. *Ефективна економіка*, № 6, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3133>

3. З присмаком протекціонізму. Закон США про субсидії загрожує не тільки економіці Китаю, а і Європі. Пояснення The Economist, чому він небезпечний. *Forbes Ukraine*, 10 січня 2023 року. URL: <https://forbes.ua/svit/rozvitok-zelenikh-tehnologiy-abo-zagroza-torgovim-vidnosinam-nedoliki-amerikanskogo-proteksionizmu-analizue-the-economist-10012023-10981> (дата звернення: 12.02.2024).

4. Пугачевська, К., Медвідь, Л., Гоблик-Маркович, Н., Феєр, О., & Лизанець, А. (2023). Протекціонізм в умовах багатополарності світової торгівлі. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(49), 253-263. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapt.2.49.2023.3987>

## УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ ЗМІНАМИ ТА РОЗВИТКОМ У БІЗНЕСІ

**Ткачова С.С.**, кандидат економічних наук, доцент,  
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7103-9269>

**Жадан Ю.С.**, здобувач першого (бакалаврського) рівня ВО,  
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Український бізнес вже декілька років поспіль працює в умовах кардинальних змін, максимальної нестабільності та непрогнозованості зовнішнього середовища. За таких умов традиційні технології стратегічного та оперативного менеджменту не є ефективними. Власники бізнесу та менеджери вищих ланок розробляють та